

■ Jak uzyskać alimenty od pełnoletniego dziecka?

Zasadą wynikającą z kodeksu rodzinnego i opiekuńczego (art. 128-133) jest, że obowiązek alimentacyjny dotyczy krewnych w linii prostej i może działać w obie strony. Alimenty na rodzica to szczególnie przypadek tego obowiązku – są one nakładane wtedy, gdy rodzic znajduje się w niedostatku, a dziecko dysponuje środkami pozwalającymi na wsparcie finansowe. Zakres świadczeń zależy od usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego oraz od zarobkowych i majątkowych możliwości zobowiązanego.

Obowiązek ten nie powstaje automatycznie. Sąd analizuje sytuację materialną, rodzinną oraz osobiste relacje między stronami, co oznacza, że sprawa każdorazowo wymaga indywidualnego rozpatrzenia. Może się okazać, że alimenty na rodzica są zasadne nawet wtedy, gdy relacje rodzinne były skomplikowane. Niemniej jednak prawo przewiduje pewne możliwości uniknięcia obowiązku alimentacyjnego, np. w sytuacji, gdy rodzic wcześniej zaniedbał swoje obowiązki wobec dziecka.

O niedostatku można mówić wtedy, gdy osoba dochodząca alimentów nie może samodzielnie zaspokoić swoich potrzeb w granicach minimum socjalnego, tj. nie posiada dostatecznych środków pieniężnych, pomimo dokładania wszelkich starań. Stan niedostatku nie może być stanem zawnionym chociażby chorobą alkoholową lub brakiem chęci podjęcia pracy. Zgodnie z orzeczeniem Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2000 r. sygn. akt I CKN 1187/99 pojęcie niedostatku jest względne: „niedostatek występuje nie tylko wtedy, gdy uprawniony do alimentacji nie posiada żadnych środków utrzymania, lecz określa także i taką sytuację materialną osoby uprawnionej, gdy nie może ona w pełni zaspokoić swoich usprawiedliwionych potrzeb.”

■ Jak uchylić obowiązków alimentacyjny?

Obowiązek alimentacyjny nie ma charakteru bezwzględnego i nieograniczonego w czasie. Obowiązek wygasa, gdy dziecko osiąga zdolność do samodzielnego utrzymania się. Nie oznacza to konieczności faktycznego zatrudnienia – wystarczy realna możliwość podjęcia pracy. Dodatkowo zgodnie z art. 133 § 3 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, rodzice mogą uchylić się od świadczeń alimentacyjnych względem pełnoletniego dziecka, jeżeli: świadczenia te są połączone z nadmiernym dla nich uszczerbkiem, lub dziecko nie dokłada starań w celu uzyskania możliwości samodzielnego utrzymania się. Przykładem może być wielokrotne podejmowanie i porzucanie studiów bez uzasadnionej przyczyny.

Aby zakończyć obowiązek alimentacyjny wobec pełnoletniego dziecka, konieczne jest: zawarcie porozumienia stron, albo uzyskanie orzeczenia sądu uchylającego obowiązek alimentacyjny. Samodzielne zaprzestanie płacenia alimentów bez podstawy prawnej może skutkować powstaniem zaległości oraz odpowiedzialnością egzekucyjną.

Ważne: pełnoletność dziecka nie stanowi samodzielnej przesłanki wygaśnięcia obowiązku alimentacyjnego. Decydujące znaczenie ma zdolność do samodzielnego utrzymania się oraz rzeczywiste działania dziecka w tym kierunku. Regulacje zawarte w Kodeksie rodzinnym i opiekuńszym pozostawiają sądom szeroki zakres oceny, co powoduje, że każdy przypadek powinien być analizowany indywidualnie. W praktyce oznacza to, że rodzice nie mogą automatycznie zaprzestać płacenia alimentów po ukończeniu przez dziecko 18 lat – konieczna jest ocena całokształtu okoliczności faktycznych i prawnych.

www.fundacjaiv.pl

ul. Ratuszowa 11
03-450 Warszawa

KRS: 0000742253

Fundacja Inter Vivos

Telefon: +48 575 747 146
Facebook: Fundacja Inter Vivos

e-mail: biuro@fundacjaiv.pl
www.fundacjaiv.pl

Fundacja Inter Vivos
z siedzibą w Warszawie

Z poradnika prawnego
dowiedz się m.in.:

Czym są alimenty?

Jaka jest różnica pomiędzy
roszczeniem o niezaspokojone
potrzeby a roszczeniem
regresowym?

Jak wysokie mogą być
alimenty?

Czy świadczenie 800+
wpływa na wysokość
alimentów?

Czym są alimenty
na zaspokojenie
potrzeb rodziny?

Jak uzyskać alimenty od
pełnoletniego dziecka?

Jak uchylić obowiązek
alimentacyjny?

Poradnik prawny nr 1/2026

Alimenty – dochodzenie, zmiana, uchylenie

Fundacja Inter Vivos z siedzibą w Warszawie informuje, iż w ramach zawartej umowy z Powiatem Malborskim realizuje zadanie publiczne polegające na prowadzeniu, w 2026 r., punktu nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, a także edukacji prawnej. Przedmiotowe zadanie jest realizowane w oparciu o ustawę o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 44) i jest finansowane jest ze środków Ministerstwa Sprawiedliwości przekazanych Fundacji przez Powiat Malborski.

■ Czym są alimenty?

Zgodnie z art. 128 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego alimenty służą zapewnieniu środków utrzymania, chodzi tu o bieżące potrzeby, takie jak wyżywienie, ubranie, wypoczynek, koszty leczenia, koszty utrzymania mieszkania czy rehabilitacji, a w miarę potrzeby to także zapewnienie środków wychowania, m.in. kształcenia, tym członkom rodziny, którzy nie są w stanie samodzielnie zaspokoić swoich uzasadnionych potrzeb. Zarówno środki utrzymania, jak i środki wychowania mają ten sam cel, czyli zaspokojenie usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego. Należy jednak mieć na uwadze, iż z charakteru alimentów wynika zaspokojenie bieżących potrzeb.

Ważne: obowiązek alimentacyjny może być realizowany tak w formie materialnej (pieniężnej) jak i przez nakład osobisty na rzecz osoby uprawnionej (np. poprzez sprawowanie osobistej pieczy).

Roszczenie o świadczenie alimentacyjne przedawnia się z upływem lat 3. Z powództwem o zasądzenie alimentów można wystąpić albo według właściwości ogólnej, to jest przed sąd rejonowy właściwy z uwagi na miejsce zamieszkania pozwanego, albo według właściwości przemiennej – przed sąd rejonowy właściwy z uwagi na miejsce zamieszkania osoby uprawnionej. Powództwo o zasądzenie alimentów lub o zmianę ich wysokości, wytoczone przez osobę uprawnioną, nie podlega opłacie sądowej.

■ Jaka jest różnica pomiędzy roszczeniem o niezaspokojone potrzeby a roszczeniem regresowym?

W sytuacji, w której po stronie osoby uprawnionej występują potrzeby, które nie zostały zaspokojone (np. występuje zaległość w opłacie za czynsz lub za koszty opieki medycznej), można dochodzić roszczenia o niezaspokojone potrzeby alimentacyjne. Niezaspokojone potrzeby uprawnionego z czasu przed wniesieniem powództwa o alimenty sąd uwzględniła zasądzając odpowiednią sumę pieniężną. W uzasadnionych wypadkach sąd może rozłożyć zasądzone świadczenie na raty.

Z kolei w sytuacji, w której potrzeby osoby uprawnionej zostały już pokryte można wystąpić z roszczeniem regresowym. Roszczenie takie przysługuje tej osobie, która owe potrzeby pokryła.

Ważne: powództwo o roszczenie regresowe nie korzysta ze zwolnienia od obowiązku uiszczenia opłaty sądowej.

■ Jak wysokie mogą być alimenty?

W aktualnym stanie prawnym nie ma przepisów wskazujących na dolną lub górną wysokość świadczenia alimentacyjnego. W myśl przepisów kodeksu rodzinnego alimenty zależą z jednej strony od zakresu usprawiedliwionych potrzeb osoby uprawnionej, a z drugiej od możliwości majątkowych i zarobkowych osoby zobowiązanej.

Podane wyżej sformułowania mają charakter generalny. Przy ustalaniu zasadnych potrzeb osoby uprawnionej w szczególności bierze się pod uwagę wiek tej osoby, poziom edukacji, osobiste uzdolnienia, stan zdrowia i inne, indywidualne warunki. Z kolei możliwości majątkowe i zarobkowe nie są wyznaczane przez aktualny poziom zarobków lecz przez ustalenie jaki poziom dochodu mogłaby generować osoba zobowiązana do alimentacji przy należytych wykorzystaniu swoich sił i zdolności.

Ważne: powództwo o roszczenie regresowe nie korzysta ze zwolnienia od obowiązku uiszczenia opłaty sądowej.

■ Jak wysokie mogą być alimenty?

Na gruncie wydatków zasadnych i wszystkich wydatków czynionych na dziecko sądy w zasadzie zgodnie przyjmują, iż wprawdzie zgodnie z art. 135 § 3 pkt 3 k.r.o. świadczenie 800+ nie ma wpływu na zakres obowiązku alimentacyjnego, to jednak podkreślają, że dotyczy to tylko usprawiedliwionych kosztów utrzymania osoby uprawnionej.

Innymi słowy, świadczenie to nie może zastępować alimentacji przez zobowiązanego w zakresie zaspokojenia potrzeb usprawiedliwionych. Może jednak - a w świetle celowości jego wprowadzenia nawet powinno - stanowić źródło finansowania wydatków dodatkowych, służących utrzymaniu dziecka. Sądy wywodzą, że gdyby finansować wszystkie potrzeby dziecka tylko obowiązkiem alimentacyjnym każdego z rodziców, to świadczenie 800+ w zakresie potrzeb dziecka nie miałoby być na co przeznaczone, bo byłyby one w całości zaspokajane przez obowiązek alimentacyjny (wówczas świadczenie to byłoby dochodem rodzica), co byłoby sprzeczne z celem jego wprowadzenia.

■ Czym są alimenty na zaspokajanie potrzeb rodziny?

Obowiązek przyczyniania się do zaspokajania potrzeb określany jest jako konkretyzacja ogólnego obowiązku alimentacyjnego, który nakłada na małżonków obowiązek działania na rzecz każdego z członków rodziny. Celem obowiązku zaspokajania potrzeb rodziny jest zatem zapewnienie przez oboje małżonków środków koniecznych na utrzymanie rodziny w trakcie trwania małżeństwa. Obowiązek ten polega na współdziałaniu dla dobra rodziny i obejmuje zarówno wkład finansowy, jak i osobiste osobistych staraniach o wychowanie dzieci i dbania o dom. Jego celem jest prawidłowe funkcjonowanie rodziny jako całości oraz zaspokojenie usprawiedliwionych potrzeb jej członków przy zachowaniu równej stopy życiowej.

Zgodnie z utrwaloną praktyką orzeczniczą można dochodzić roszczeń alimentacyjnych zarówno na zaspokojenie potrzeb zbiorowych rodziny (dotyczy rodziny jako całości), takich jak mieszkanie, światło, opłaty, jak i na zaspokojenie usprawiedliwionych indywidualnych potrzeb uprawnionych np. małżonka czy dzieci.

Rodzinę w rozumieniu art. 27 k.r.o. stanowią małżonkowie i ich wspólne małoletnie i pełnoletnie, lecz niesamodzielne dzieci (zarówno biologiczne, jak i przysposobione), oraz pasierbowie przebywający stale we wspólnocie domowej.

